

فضایل امام عسکری(ع) در روایات اهل سنت/ نور خدا در ظلمات زمین

یکی از علمای اهل تسنن در وصف امام عسکری(ع) می نویسد: «آن حضرت امام و مقتدای عالم بود و برگزیده خدای تعالی بود و وفا به عهد و عبادت حق تعالی می فرمود و آن حضرت چون ماه شب چهارده، تابان است.»

یکی از علمای اهل تسنن در وصف امام عسکری(ع) می نویسد: «آن حضرت امام و مقتدای عالم بود و برگزیده خدای تعالی بود و وفا به عهد و عبادت حق تعالی می فرمود و آن حضرت چون ماه شب چهارده، تابان است.»

خبرگزاری مهر، سعید طاوسی مسرور: در این سرگشتگی و حیرانی دنیای مدرن که ممکن است هر کسی را گرفتار به درد روزمرگی کند، روزهایی چون میلاد و شهادت امامان معصوم (ع) کارکرد تذکر دارند و به همه ما یادآور می شوند که شما اهل اینجا نیستید و مسافرید و بیش از هر چیز به معارف و معنویات نیاز دارید. میلاد و شهادت هر امام معصوم(ع) فرصتی دوباره است برای پیوند قلبی با آن امام والامقام (ع) یا مستحکم کردن این پیوند با شناخت و معرفت بیشتر نسبت به آن امام (ع).

این که برخی علما فرموده اند در ایام میلاد و شهادت امامان(ع) فضایل و مناقب آن بزرگواران بیان شود به جهت همین معرفت افزایی است و این که معمولاً در چنین روزهایی وصایا و نصایح آن امام (ع) بیان می شود ازاین رو است که امامان(ع) اسوه هایی هستند که باید در مقام عمل آنان را سرمشق قرار داد چنان که در قرآن کریم نیز ایمان و عمل صالح در کنار هم آمده است.

حال که خداوند توفیق داده امسال میلاد امام حسن عسکری(ع) را درک کنیم، نیکوست که با هم مروری داشته باشیم بر برخی از فضایل و مناقب یازدهمین امام(ع). البته فضایل امام حسن عسکری(ع) قابل شمارش و بیان نیست اما حال که بنا بر برداشتن چند قطره از اقیانوس است تلاش شده که مطالبی کمتر گفته شده از کتب شیعه و سنی ذکر گردد.

شیخ راشد بن ابراهیم بحرانی (درگذشته ۶۰۵ ق) از علمای شیعه در کتاب تعریف احوال سادة الانام درباره امام حسن عسکری (ع) می نویسد: «آن حضرت جامع همه مراتب فضل بود و در علم، زهد، کمال عقل و شجاعت و کرم و کثرت اعمال صالح از تمام معاصرانش برتر بود ... و نزد همه مردم از دوست و دشمن بزرگ بود». امر عجیبی نیست که یک عالم شیعه از امام خود این گونه یاد کند اما حق چنان است که شیخ راشد بحرانی نوشته و همگان به بزرگواری امام حسن عسکری(ع) معترفند چنان که فضل الله بن روزبهان حنجی اصفهانی (درگذشته ۹۲۷) از علمای اهل تسنن که به دشمنی با تشیع شهرت دارد، در کتاب وسیلة الخادم الی المخدم در شرح صلوات بر چهارده معصوم (ع) می نویسد: «... آن حضرت امام و مقتدای عالم بود و ... برگزیده خدای تعالی بود و وفا به عهد و عبادت حق تعالی می فرمود ... و آن حضرت ماه شب چهارده است که درخشان و تابان است». شیخ مؤمن شبلنجی از علمای شافعی در قرن سیزدهم نیز در کتاب نور الابصار فی مناقب آل النبی المختار به کثرت مناقب امام حسن عسکری(ع) اشاره کرده و برخی از کرامات آن حضرت را نقل کرده است.

گذشته از اقوال علمای شیعه و سنی، روایاتی هم در فضایل امام عسکری(ع) در دست داریم. صلوات بر حجج طاهره از یادگارهای امام حسن عسکری(ع) است که شیخ طوسی آن را در کتاب مصباح المتهجد نقل کرده و با وجود این که شیخ عباس قمی آن را در مفاتیح الجنان آورده است، در محافل شیعیان کمتر خوانده می شود. طبق روایت شیخ طوسی از ابوالفضل شببانی، یکی از شیعیان یمنی به نام ابومحمدعبدالله بن محمدعابد در سال ۲۵۵ به سامرا و به خانه امام حسن عسکری (ع) رفته و از ایشان می خواهد که نحوه صلوات فرستادن بر ۱۴ معصوم (صلوات الله علیهم) را به وی آموزش دهد.

او کاغذ بزرگی به همراه داشته و امام(ع) صلوات بر رسول خدا(ص)، امیرالمؤمنین(ع)، حضرت فاطمه زهرا(س)، حسنین(ع) و دیگر امامان (ع) را به او املا کرده و وی یادداشت می کند تا این که نوبت به صلوات بر امام یازده (ع) می رسد؛ ابومحمد یمنی راوی این روایت می گوید: چون حضرت عسکری(ع) از ذکر صلوات بر پدرش فارغ شد و نوبت بر خود آن جناب رسید ساکت ماند. عرض کردم که کیفیت صلوات بر باقی را بفرمایید. فرمود: «اگر نه این بود که ذکر این از معالم دین است و خدا ما را امر فرموده که به اهلش برسانیم همانا دوست داشتم که ساکت بمانم ولكن چون درباره دین است بنویس:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبِرِّ لِتَقَى الصَّادِقِ الْوَفِيِّ الثَّوْرِ الْمُضِيِّ حَازِنِ عِلْمِكَ وَ الْمُذَكِّرِ بِتَوْحِيدِكَ وَ وَلِيِّ أَمْرِكَ وَ خَلَفِ أَيْمَةَ الدِّينِ لِهَذَا الرَّاشِدِينَ وَالْحُجَّةِ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا فَصَلِّ عَلَيْهِ يَا رَبِّ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِثْلَ صَفِيَّائِكَ وَ حُجَّجِكَ وَأَوْلَادِ رُسُلِكَ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ»؛ یعنی خدایا درود فرست بر حسن بن علی بن محمد نیکوکار باتقوا، صادق باوفا، نور درخشان، خزانه دار علمت و تذکر دهنده به توحیدت و ولی امرت و جانشین امامان دین، هدایتگران راشد و حجت بر اهل دنیا. پس درود فرست بر او ای پروردگار؛ بهترین درودهایی که بر یکی از برگزیدگانت و حجت هایت و اولاد رسولانت فرستادی ای خدای

برای مدح امام حسن عسکری(ع) چه اوصافی زیباتر و بهتر از آنچه در این صلوات منقول از معصوم(ع) ذکر شده است؛ با وجود این در زیارت نامه های ایشان که شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان ذکر کرده نیز القاب و اوصافی درباره ایشان آمده که هر یک گویای بخشی از فضائل و مناقب آن حضرت است، مثلاً «نور خدا در ظلمات زمین»، «امام رستگاران»، «رکن مؤمنان»، «ابر حکمت»، «دریای موعظه» و خاتمه کلام این که در صلوات بر آن حضرت که از خود ایشان نقل شده، از آن حضرت به نور درخشان تعبیر شده و در یکی از زیارت نامه های ایشان نیز تعبیر نور خدا در ظلمات زمین آمده؛ شایان توجه آن که ابو الفتح محمد بن علی کراجکی از علمای شیعه در قرن پنجم در کتاب الاستنصار فی النص علی الائمة الاطهار روایتی جالب از امام علی(ع) به نقل از رسول خدا(ص) آورده که در آن از امام حسن عسکری(ع) تعبیر به «سراج اهل الجنة» (چراغ اهل بهشت) شده که حضورش به بهشت روشنی می دهد. پس خسارتی بس بزرگ است اگر از امامان که خورشید مدفون در سامرا است غافل شویم.

*پژوهشگر تاریخ اسلام و دانشجوی دکتری تاریخ اسلام دانشگاه تهران